

освітньому середовищі сучасного закладу освіти.

Зроблено висновок, що запровадження даних у процес професійної підготовки та майбутніх менеджерів освіти має сприяти підвищенню результативності формування інформаційно-технологічної компетентності, яка надає можливість майбутнім менеджерам освіти орієнтуватися, шукати необхідну інформацію та вбудувати її у свою систему діяльності, використовувати її для вирішення освітніх, управлінських, дослідницьких проблем за допомогою інформаційно-комунікаційних засобів.

Ключові слова: педагогічні умови, інформаційно-технологічна компетентність, майбутні менеджери освіти, інформаційно-технологічна діяльність, професійна підготовка.

УДК 34-047.22:378.018.8

FORMING THE LEGAL COMPETENCE OF FUTURE PSYCHOLOGISTS IN THE CONTEXT OF THEIR PROFESSIONAL DEVELOPMENT

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В КОНТЕКСТІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Ольга Сипченко

кандидат педагогічних наук, доцент
E-mail: sypchenko.olha@gmail.com
ORCID 0000-0003-2476-8092
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Olha Sypchenko

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: sypchenko.olha@gmail.com
ORCID 0000-0003-2476-8092
SHEI «Donbas State Pedagogical University», Ukraine

Ігор Пліс

здобувач 3 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти освітньої програми «Професійна освіта»
E-mail: zerot05011936@gmail.com
ORCID 0009-0003-4558-8573
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Igor Plis

getter of the 3rd year of the third (educational and scientific) level of higher education of the educational program «Vocational education»
E-mail: zerot05011936@gmail.com
ORCID 0009-0003-4558-8573
SHEI «Donbas State Pedagogical University», Ukraine

Наталія Плюхіна

старший викладач
E-mail: pluhinanatalja@gmail.com
ORCID 0000-0001-8193-0362
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Nataliya Plyukhina

senior lecturer
E-mail: pluhinanatalja@gmail.com
ORCID 0000-0001-8193-0362
SHEI «Donbas State Pedagogical University», Ukraine

ABSTRACT

Modern realities set significantly higher requirements for the level of professional competence of psychologists, as well as for their legal competence. After all, a specialist in this field during his activities must rely on the principles of humanity, adhere to certain ethical norms and rules. This determines the urgency of the search for new guidelines in the training of future psychologists and requires the development of alternative directions for its improvement. As many researchers emphasize, the professional education and formation of a psychologist is formed both thanks to institutionally structured education systems and through the processes of self-education. This article reveals the theoretical aspects of the formation of legal competence of future psychologists in the context of their professional development; it is emphasized that the extreme importance of the issue of forming the legal competence of psychologists is confirmed by numerous scientific studies and analysis of practical aspects of their professional activity; it is proven that a high level of legal literacy and competence among specialists in the field of psychology not only increases their ability to make balanced and constructive decisions in complex and ambiguous situations, but also creates a basis for the development of a safe, comfortable and supportive educational environment. The leading aspects of the formation of the legal competence of psychologists are determined, in particular, the system of knowledge of legislation, the development of critical thinking, the ability to assess the fairness of existing laws and their compliance with moral and ethical principles; ethical principles of the profession and moral values.

It is concluded that the formation of legal competence in future psychologists is a complex, multidimensional and long-term process that requires the use of a multidisciplinary approach and the active participation of students in practical activities, which involves not only the mastery of theoretical knowledge, but also the constant improvement of the ability to apply it in real life situations on the basis of regular updating of knowledge about changes in legislation and legal norms, which allows specialists to remain competent and relevant in the labor market. Thanks to this approach, future psychologists are able not only to perform their professional duties with high quality, but also to effectively ensure the legitimate interests and rights of the citizens with whom they work.

Key words: *law, legal competence, legal culture, psychologist, professional training, ethical norms.*

Актуальність теми. Актуальність формування правової компетентності у майбутніх психологів обумовлена зростаючою складністю сучасного суспільства та потребою забезпечення ефективної взаємодії громадян із правовою системою. Сучасні реалії ставлять значно вищі вимоги до рівня професійної компетентності психологів, а також до їхньої етико-правової культури. Адже фахівець у цій галузі під час своєї діяльності має спиратися на принципи гуманності, дотримуватися визначених етичних норм та правил. Це зумовлює актуальність пошуку нових орієнтирів у підготовці майбутніх психологів і вимагає розробки альтернативних напрямків для її вдосконалення. Як наголошують багато дослідників, професійна

освіта й формування психолога формується як завдяки інституційно структурованим системам навчання, так і через процеси самоосвіти.

Процес формування правової компетентності справедливо розглядається як одна з ключових складових професійної підготовки фахівців у галузі психології. В умовах постійних змін, що відбуваються у соціокультурному середовищі, а також на тлі активного впровадження нових, більш прогресивних підходів до організації освітнього процесу, ця тема стає дедалі актуальнішою. Українські науковці з особливою увагою досліджують питання, пов'язані із забезпеченням високого рівня правових знань і навичок у майбутніх спеціалістів, адже це є необхідною умовою їхньої загальної професійної компетентності. Правова компетентність охоплює глибоке усвідомлення, ретельне розуміння та активне сприйняття законів, прав і обов'язків як на особистісному рівні, так і в контексті суспільства загалом. Це поняття має особливу вагу для майбутніх психологів, адже їх професійна діяльність тісно переплітається з аспектами навчання, підтримки та захисту прав людини. Відповідно, їм необхідно не лише детально ознайомитися зі законами, що регулюють діяльність у сфері освіти, але й оволодіти навичками ефективної передачі цих знань своїм учням і колегам. Окрім цього, психологи повинні мати ясне та структуроване уявлення про права різних соціальних груп, що дозволить їм якісно захищати та аргументовано обстоювати інтереси цих груп у процесі своєї професійної роботи. Завдяки цьому вони здатні забезпечити рівноправний доступ до ресурсів, належну підтримку та розуміння потреб кожного індивіда в суспільстві.

У сучасному світі людина все частіше потрапляє під вплив багатьох взаємопов'язаних факторів, таких як інформаційні потоки, соціально-психологічні процеси та інші життєві обставини, які створюють значне навантаження на її когнітивну, емоційну, комунікативну і соціальну сфери. Це призводить до стану, коли особа може відчувати перевантаження і невпевненість у своїх діях чи думках. У таких умовах надзвичайно важливою є допомога кваліфікованих психологів, чия роль у суспільстві невпинно зростає. Відповідальність таких фахівців досягає найвищих рівнів, адже йдеться про вирішення питань, які часто мають прямий вплив на людське життя та долю, а іноді навіть визначають їхній напрям. Саме така висока відповідальність сприяє тому, що етичні аспекти професії психолога займають центральне місце в процесі їхнього професійного навчання і формування їх правової компетентності. Це проявляється у необхідності дотримання складних професійних етичних стандартів і норм, які часто оформлюються у вигляді спеціального кодексу професійної честі. Цей документ виступає дороговказом для психолога в його роботі й дозволяє забезпечувати високу якість підтримки та допомоги. Розв'язання завдання підготовки високоякісних спеціалістів у цій галузі багато в чому залежить від ретельного підходу до формування сукупності ключових компетенцій майбутніх психологів. Крім необхідних теоретичних знань і навичок, велике значення має розвиток професійно значущих особистісних рис, таких як емпатія, відповідальність і вміння приймати етичні рішення у складних ситуаціях. Особливо важливо акцентувати увагу на

моральній відповідальності, яка є невід'ємною частиною цієї професії через її глибокі гуманістичні основи і специфіку роботи з людьми. Таким чином, лише всебічно підготовлені фахівці з високим рівнем правової свідомості здатні з честю виконувати покладені на них завдання та гідно нести своє професійне призначення в умовах сьогодення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Аналіз науково-психологічної та педагогічної літератури, присвячений досліджуваній проблемі, а також вивчення особливостей і стилів професійної діяльності, зокрема психологічної, свідчить про те, що формування правової компетентності майбутніх фахівців, зокрема психологів, є одним із пріоритетних завдань науково-педагогічної роботи. Більшість дослідників висловлюють спільну думку щодо необхідності суттєво оновити зміст і технології підготовки сучасних фахівців у цій важливій сфері. Важливість питання формування правової компетентності психологів підтверджується численними науковими дослідженнями та аналізом практичних аспектів їхньої професійної діяльності. Зокрема, у дослідницьких роботах обґрунтовано, що високий рівень правової грамотності та компетентності серед спеціалістів у сфері психології не лише сприяє підвищенню їхньої здатності приймати виважені й конструктивні рішення у складних та неоднозначних ситуаціях, але й створює основу для розвитку безпечного, комфортного та підтримуючого освітнього середовища (Горбунова, 2015). Психологи з розвинутою правовою свідомістю демонструють більш ефективну взаємодію з клієнтами, оскільки вони краще розуміють права і потреби тих, кому допомагають, та мають змогу забезпечити належний захист цих прав на професійному і юридичному рівні (Наход, 2015).

Сьогодні актуальними темами, які торкаються теоретичних і практичних аспектів професійної підготовки є такі як от:

- «теоретичні і методичні засади природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти» (Білик, 2015)
- «формування готовності майбутніх психологів до консультативної діяльності у процесі фахової підготовки» (Байбекова, 2016);
- формування емоційної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки (Войціх, 2017);
- підготовка майбутніх практичних психологів до роботи в умовах інклюзивного навчання загальноосвітніх навчальних закладів (Каліновська, 2020);
- теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх магістрів психології до професійної діяльності в умовах неформальної освіти (Пономаренко, 2020).

Ці аспекти професійної підготовки майбутніх психологів пов'язані, перш за все з тим, що формування сучасної системи освіти вимагає ретельної й високоякісної підготовки фахівців, які повинні бути здатними успішно виконувати роль майбутніх психологів у нових умовах соціального середовища. Це передбачає наявність у них необхідних навичок, спрямованих на етико-правову діяльність, що є критично важливим компонентом професійної підготовки.

Однак виникає очевидне протиріччя між сучасними потребами

суспільства, яке очікує від випускників конкурентоспроможності, компетентності, духовно-культурного розвитку, а також оволодіння сучасними етико-правовими знаннями та практичними вміннями з одного боку, і станом освітнього процесу у вищих навчальних закладах з іншого боку. Освітній процес все ще в основному орієнтується на формування у студентів стандартних професійних знань і навичок відповідно до державних освітніх норм. Подолання цього протиріччя тісно пов'язане з вирішенням ключових педагогічних проблем професійної освіти, таких як: вивчення основоположних теорій етико-правового підходу до підготовки психологів; усвідомлення та прийняття можливості формування етико-правової культури особистості; детальне дослідження характеристик морально розвинутого індивідуума; визначення шляхів і напрямів розвитку етико-правової культури майбутніх фахівців; розуміння важливості самовдосконалення особистості для досягнення професійного успіху; аналіз конкретних креативних технік та їх адаптація в освітньому процесі для покращення етико-правової підготовки; створення та впровадження ефективних педагогічних умов у процесі професійної підготовки майбутніх психологів. Ці виклики підтверджуються результатами останніх наукових досліджень, проведених такими фахівцями, як. Заворотнюк, 2016;. Калиновська, 2020, Макарєнко, 2008; Нагорна, 2013; Пономарєнко, 2020, Ратєєва, 2016. Загальне покращення рівня культурного, правового та професійного розвитку сприятиме не лише активізації креативних здібностей здобувачів освіти, але й їх успішній адаптації до сучасного динамічного життя (Наход, 2015).

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Одночасно, незважаючи на значний потенціал у питанні розвитку проблеми формування правової компетентності майбутніх фахівців у галузі психології, сучасна практика вітчизняної психології зіштовхується з цілою низкою суттєвих перешкод у процесі організації професійної діяльності. Зазначені труднощі вимагають глибокого аналізу, системного підходу та всебічної уваги з боку наукової спільноти, профільних освітніх установ та зацікавлених державних структур для розробки ефективних рішень і оптимізації підготовки фахівців.

Основні проблеми, пов'язані з цією темою, охоплюють такі аспекти: недостатній рівень правової підготовки серед майбутніх психологів; багато навчальних закладів не приділяють достатньої уваги формуванню правової культури, що призводить до браку знань про актуальні правові норми у випускників. Це негативно впливає на виконання ними професійних обов'язків. Також спостерігається відсутність інтеграції правових знань у навчальні програми – правова тематика часто існує ізольовано від ключових дисциплін, не включаючись органічно в їх зміст (Головань, 2011). Це перешкоджає усвідомленню майбутніми фахівцями важливості взаємозв'язку між правовими аспектами та професійною діяльністю. Крім того, низький рівень загальної правосвідомості та культури у суспільстві також позначається на майбутніх спеціалістах. Нерідко вони недооцінюють значущість правових принципів у своїй практиці, що ускладнює взаємодію з клієнтами. Окремо варто зазначити

недостатній розвиток практичних навичок: формування правової свідомості вимагає вміння застосовувати отримані знання в реальних ситуаціях, проте цьому компоненту відводиться вкрай мало уваги. Багато освітніх програм надмірно акцентують увагу на теоретичному аспекті, що створює значні труднощі для студентів у розвитку та застосуванні юридичних навичок у практичній сфері.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Розкрити теоретичні аспекти формування правової компетентності майбутніх психологів в контексті їх професійного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Формування правової свідомості й ключових компетентностей у майбутніх психологів потребує багатовимірного комплексного підходу, який гармонійно поєднує теоретичну базу з розвитком практичних навичок. Залучення різноманітних концептуальних методів дозволяє створити ефективне освітнє середовище, де майбутні фахівці не лише опановують правові знання, але й розвивають критичне мислення та засвоюють практичні уміння, необхідні для управління правовими аспектами у професійній діяльності. Такий підхід сприяє не лише формуванню правової свідомості самих психологів, а й позитивному впливу на цільову аудиторію, з якою вони працюють.

Так І. Шоробура та В. Шишко, розкриваючи теоретико-методологічні засади правової освіти майбутнього педагога визначають чинники, які формують правову компетентність майбутніх фахівців, зокрема потребу у постійному вдосконаленні кваліфікації є однією з важливих вимог у сучасному професійному середовищі (Шоробура, Шишко, 2017). Це особливо актуально в умовах динамічного розвитку правової сфери, де швидке впровадження нових нормативних актів та змін у законодавстві потребує регулярного оновлення знань і навичок фахівців. Проте, наголошують науковці, існуюча система організації заходів із підвищення кваліфікації та перепідготовки для педагогів і психологів здебільшого не забезпечує охоплення актуальних правових питань, які є доречними для їхньої щоденної практики та професійних викликів. Така ситуація може бути обумовлена низкою чинників, серед яких значну роль відіграє обмеженість фінансових і технічних ресурсів, а також недостатня адаптація навчальних програм до сучасних реалій і потреб спеціалістів відповідної галузі. Актуальність вирішення цього питання стає дедалі очевиднішою, оскільки ефективність професійної діяльності великою мірою залежить від рівня поінформованості та володіння новітніми знаннями. Вплив соціальних і культурних факторів на формування правової компетентності є надзвичайно важливим і багатограним питанням, яке нерозривно пов'язане з особливостями соціокультурного середовища. Залежність цього процесу від ставлення суспільства до законів, закоренілих стереотипів та традицій може значною мірою впливати як на усвідомлення значення правових норм, так і на їх адаптацію у повсякденному житті. Особливо це стає помітним у випадку формування правової свідомості серед здобувачів освіти та майбутніх фахівців, для яких ці обмеження можуть створювати додаткові бар'єри у розумінні та

впровадженні принципів правової культури у професійній діяльності (Затворнюк, 2016).

Окрім цього, недостатня увага до сучасних викликів, з якими стикаються професіонали, такі як педагоги та психологи, також виступає суттєвою проблемою. У професійній діяльності вони постійно мають справу із ситуаціями, що вимагають нових підходів і методик, однак актуальні потреби та існуючі виклики часто не знаходять достатнього відображення в наукових дослідженнях. Це призводить до серйозного розриву між теоретичними знаннями, отриманими під час навчання, та практичними реаліями професійної роботи. Така дисгармонія не лише знижує ефективність підготовки фахівців, але й ставить під загрозу їхню здатність адекватно реагувати на виклики сучасного суспільства.

Наукові дослідження щодо формування правової компетентності майбутніх психологів залишаються актуальними та невпинно розвиваються. Основна увага дослідників спрямована на розширення баз даних і проведення масштабних соціологічних опитувань, що дозволяє глибше оцінювати вплив різноманітних факторів на процес становлення правової компетентності. Одним із ключових напрямів найближчих досліджень стане аналіз впливу цифрових технологій на трансформацію правової культури молоді. В умовах глобалізації та швидкого розвитку інтернет-ресурсів молодь отримує ширший доступ до знань про свої права й обов'язки. Проте важливо з'ясувати, як ця інформація сприймається і наскільки ефективно її застосовують у реальних життєвих ситуаціях. Необхідно також приділити увагу впливу інформатизації суспільства на формування особистості майбутніх спеціалістів. Зокрема, дедалі вагомішу роль у контексті правової компетентності молоді набувають соціальні мережі. Молоді люди активно використовують ці платформи для обговорення правових питань. Це може як сприяти підвищенню рівня їхньої правосвідомості, так і створювати певні виклики чи ризики. Такий контекст відкриває нові можливості для освітніх програм, орієнтованих на формування правової компетентності через інтерактивні можливості соціальних медіа.

Традиційні методи навчання дедалі частіше виявляються неефективними у сучасному освітньому процесі, особливо коли йдеться про формування глибокого розуміння складних правових питань. Підходи, спрямовані виключно на заучування інформації або механічне засвоєння теоретичного матеріалу, зазвичай не створюють умов для розвитку критичного мислення, що є ключовим навиком у правовій освіті. Крім того, вони рідко сприяють усвідомленню важливості правових принципів та їх застосування в реальних життєвих ситуаціях. У цьому контексті інтерактивні й інноваційні підходи до навчання, які залучають студентів до процесу активної участі, набувають особливого значення. Такі техніки сприяють не лише засвоєнню матеріалу, а й допомагають студентам краще розуміти правові аспекти та формувати відповідальне ставлення до них. Використання таких методів стає необхідним інструментом для більш ефективного розвитку правосвідомості в сучасній молоді.

Формування правової компетентності у майбутніх фахівців-психологів вимагає комплексного та багатогранного підходу, який органічно поєднує

грунтовну теоретичну базу з розвитком практичних навичок і умінь. Ефективна інтеграція різних концептуальних підходів до навчання дозволяє створити таке освітнє середовище, де майбутні професіонали не лише отримують базові та поглиблені знання у сфері права, а й активно вдосконалюють навички критичного мислення (Кротенко, 2021). Вони вчаться застосовувати ці знання на практиці для успішного розв'язання правових питань, які вони можуть зустріти у своїй професійній діяльності. Такий підхід забезпечує не лише якісну підготовку самих психологів у царині правової грамотності, а й формує можливість ефективно впливати на ту аудиторію, з якою вони працюватимуть, допомагаючи їй підвищувати рівень правової свідомості. Це сприяє гармонійному розвитку професійної компетенції і формує ґрунтовні передумови для реалізації соціально значущих завдань у різних сферах психологічної практики.

У сучасній системі вищої освіти активно застосовуються різноманітні методи, спрямовані на всебічний розвиток правової компетентності майбутніх фахівців у сфері психології. Одним із найбільш затребуваних і результативних підходів є інтегрування інтерактивних форм навчання, що передбачають залучення студентів до групового вирішення завдань, участі в конструктивних дискусіях та рольових іграх. Такі методи дають змогу майбутнім психологам не лише засвоювати теоретичні знання, але й успішно застосовувати їх на практиці в умовах, наближених до реальних. Інтерактивні підходи акцентують увагу на залученості студентів до процесу навчання, що сприяє глибшому розумінню та ефективному засвоєнню матеріалу. Додатково до цього варто відзначити важливість організації навчальних проєктів, які орієнтовані на поглиблене вивчення принципів і основ прав людини. Участь студентів у таких ініціативах дозволяє їм не тільки теоретично оволодіти знаннями, а й застосовувати навички правосвідомості у своїй професійній діяльності. Це стає базовим компонентом підготовки, адже правова свідомість є невід'ємним елементом для успішної роботи в психологічній сфері (Башук, 2014). Окремо слід наголосити на значенні освітніх заходів, спрямованих на популяризацію правових знань серед молоді. З останніх тенденцій можна відзначити зростаючий інтерес до правової освіти в Україні, що супроводжується розвитком наукових і громадських ініціатив. У межах окремих університетів вже створені спеціалізовані факультети та навчальні дисципліни, які фокусуються на детальному дослідженні права, впровадженні правових знань у освітній контекст і формуванні практичної компетентності студентів. Вирішення озвучених викликів потребує комплексного підходу, який включає оновлення освітніх програм для відповідності сучасним вимогам, професійне вдосконалення педагогічного складу, активне впровадження методів навчання з орієнтацією на практичну складову і налагодження співпраці між навчальними закладами та профільними організаціями, що займаються питаннями захисту прав. Цей багатогранний процес сприятиме формуванню правової свідомості серед майбутніх фахівців у галузі педагогіки і психології, а також стане важливим елементом для загального підвищення рівня правової культури у суспільстві. Попри те, що перелічені аспекти залишаються складними завданнями для їх масштабного вирішення,

варто підкреслити вагоме значення правової культури в професійній підготовці психологів. Вона не лише визначає якість їхньої роботи, але й опосередковано впливає на взаємодію з колегами, клієнтами, державними структурами та іншими соціальними групами. Правова компетентність охоплює не лише знання законодавства та основних правових норм, а й етичні принципи, які формують фундамент соціально-правової діяльності. Відтак її розвиток є ключем до створення гармонійного професійного середовища і усвідомлення майбутніми фахівцями впливу їхньої роботи на суспільство загалом.

Основними елементами формування правової компетентності психологів є такі аспекти. Насамперед це знання законодавства, оскільки майбутні професіонали мають добре орієнтуватися у правових актах, що регулюють питання соціального захисту, прав людини, трудових відносин та інших норм, які безпосередньо впливають на їхню професійну діяльність. Другим важливим компонентом є розвиток критичного мислення. Студентів необхідно навчати аналізувати юридичні норми та розуміти їх застосування в різних соціальних контекстах. Це також включає здатність оцінювати справедливість існуючих законів і їх відповідність морально-етичним принципам. Не менш вагомим аспектом є етичні засади професії. Правова компетентність нерозривно пов'язана з етичними цінностями. Майбутні психологи повинні чітко усвідомлювати важливість дотримання прав і свобод клієнтів та виконання своїх професійних обов'язків. Освітній процес має включати інтерактивні методи навчання, що дозволяють студентам практично застосовувати отримані теоретичні знання. Зокрема, розгляд реальних кейсів і участь у спеціалізованих тренінгах етичної спрямованості можуть суттєво збагатити підготовку майбутніх фахівців. Також проведення семінарів і дискусій на актуальні теми у сфері психології та права створює умови для глибшого усвідомлення складних проблем, сприяє розвитку правової компетентності та підсилює навички критичного мислення за рахунок роботи з реальними життєвими ситуаціями.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Формування правової компетентності у майбутніх психологів являє собою складний, багатовимірний і тривалий процес, який вимагає застосування мультидисциплінарного підходу та активної участі студентів у практичній діяльності. Цей процес передбачає не лише оволодіння теоретичними знаннями, але й постійне вдосконалення вміння застосовувати їх у реальних життєвих ситуаціях. Важливим аспектом навчання є регулярне оновлення знань про зміни у законодавстві та правових нормах, що дозволяє фахівцям залишатися компетентними та актуальними на ринку праці. Завдяки такому підходу майбутні психологи здатні не лише виконувати свої професійні обов'язки з високою якістю, а й ефективно забезпечувати законні інтереси та права громадян, з якими вони працюють. Цей процес формування навичок і цінностей не є разовою дією, а скоріше довготривалою педагогічною і персонально-професійною роботою, що інтегрує в собі знання, практичний досвід та етичні орієнтири. Це сприяє створенню ґрунтовної бази, яка дозволяє майбутнім фахівцям усвідомлювати й розуміти правові аспекти своєї професійної

діяльності, а також активно залучатися до процесів захисту прав осіб, які потребують їхньої допомоги. Таким чином, формування правової компетентності забезпечує здатність виконувати професійні ролі з відповідальністю, проводячи діяльність відповідно до правових і моральних норм суспільства.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Білик В. Г. (2021) Теоретичні і методичні засади природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 45 с.

Горбунова В.В. (2015) Етичні та правові аспекти психологічних досліджень. *Практична психологія соціальна робота*. № 3. С. 18-23.

Байбекова Н. Р. (2016) Формування готовності майбутніх психологів до консультативної діяльності у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 20 с.

Войціх І. (2017) Формування емоційної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Хмельниц. нац. ун-т. Хмельницький : ХНУ, 20 с.

Затворнюк О. М. (2016) Формування у майбутніх психологів готовності до професійного самовдосконалення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 20 с.

Калиновська І. С. (2020) Підготовка майбутніх практичних психологів до роботи в умовах інклюзивного навчання загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. Умань, 287 с.

Макаренко Н. М. (2008) Психологічні чинники розвитку креативного мислення майбутніх практичних психологів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 24 с.

Нагорна Н.В. (2013) Формування педагогічної компетентності майбутнього психолога у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Кіровоград, 310 с.

Пономаренко О. В. (2020) Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх магістрів психології до професійної діяльності в умовах неформальної освіти : дис. ... д-ра пед. Наук : 13.00.04 / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 561 с.

Ратєєва В. О. (2016) Формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Глухів. нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. Глухів, 24 с.

Наход С. А. (2015) Формування прогностичних умінь майбутніх практичних психологів засобами інтерактивних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Дніпропетров. ун-т ім. А. Нобеля. Дніпропетровськ, 317 с.

Шоробура І., Шишко В. (2017) Теоретико-методологічні засади правової освіти майбутнього педагога. *Педагогічний дискурс*. Вип. 23. С. 190–194.

Башук С. Г. (2014) Правова активність: поняття, структура та види : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків. 20 с.

REFERENCES

Bilyk V. H. (2021) Teoretychni i metodychni zasady pryrodnycho-naukovoï pidhotovky maibutnikh psykholohiv u zakladakh vyshchoi osvity [Theoretical and methodological foundations of natural science training for future psychologists in higher education institutions] : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 45 s. [in Ukrainian].

Horbunova V.V. (2015) Etychni ta pravovi aspekty psykholohichnykh doslidzhen [Ethical and legal aspects of psychological research]. *Praktychna psykholohiia sotsialna robota*. № 3. S. 18-23. [in Ukrainian].

Baibekova N. R. (2016) Formuvannia hotovnosti maibutnikh psykholohiv do konsultatyvnoi diialnosti u protsesi fakhovoi pidhotovky [Preparing future psychologists for counseling activities in the process of professional training] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv, 20 s. [in Ukrainian].

Voitsikh I. (2017) Formuvannia emotsiinoi kompetentnosti maibutnikh psykholohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Developing emotional competence in future psychologists during professional training]: avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 / Khmelnyts. nats. un-t. Khmelnytskyi : KhNU, 20 s. [in Ukrainian].

5. Zatvorniuk O. M. (2016) Formuvannia u maibutnikh psykholohiv hotovnosti do profesiinoho samovdoskonalennia [Developing future psychologists' readiness for professional self-improvement] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 20 s. [in Ukrainian].

Kalynovska I. S. (2020) Pidhotovka maibutnikh praktychnykh psykholohiv do roboty v umovakh inkluzyvnogo navchannia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Preparing future practical psychologists to work in inclusive education settings in general education institutions] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Uman. derzh. ped. un-t im. P. Tychny. Uman, 287 s. [in Ukrainian].

Makarenko N. M. (2008) Psykholohichni chynnyky rozvytku kreatyvnoho myslennia maibutnikh praktychnykh psykholohiv [Psychological factors in the development of creative thinking in future practical psychologists] : avtoref. dys. ... kand. psykol. nauk : 19.00.07. Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 24 s. [in Ukrainian].

Nahorna N. V. (2013) Formuvannia pedahohichnoi kompetentnosti maibutnoho psykholoha u protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of pedagogical competence of future psychologists in the process of professional training] : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Kirovohrad. derzh. ped. un-t im. V. Vynnychenka. Kirovohrad, 310 s. [in Ukrainian].

Ponomarenko O. V. (2020) Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnikh mahistriv psykholohii do profesiinoi diialnosti v umovakh neformalnoi osvity [Theoretical and methodological foundations for preparing future masters of psychology for professional activity in informal education settings]: dys. ... d-ra ped. Nauk : 13.00.04 / Klasych. pryvat. un-t. Zaporizhzhia, 561 s. [in Ukrainian].

Ratieieva V. O. (2016) Formuvannia hotovnosti maibutnikh psykholohiv do vykorystannia zasobiv estetoterapii u profesiinii diialnosti [Developing the predictive

skills of future practical psychologists using interactive technologies] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Hlukhiv. nats. ped. un-t im. Oleksandra Dovzhenka. Hlukhiv, 24 s. [in Ukrainian].

Nakhod S. A. (2015) Formuvannia prohnostychnykh umin maibutnikh praktychnykh psykholohiv zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii [Developing the predictive skills of future practical psychologists using interactive technologies] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Dnipropetrov. un- t im. A. Nobelia. Dnipropetrovsk, 317 s. [in Ukrainian].

Shorobura I., Shyshko V. (2017) Teoretyko-metodolohichni zasady pravovoi osvity maibutnoho pedahoha [Theoretical and methodological foundations of legal education for future teachers]. *Pedahohichnyi dyskurs*. Vyp. 23. S. 190–194. [in Ukrainian].

Bashchuk S. H. (2014) Pravova aktyvnist: poniattia, struktura ta vydy [Legal activity: concept, structure, and types] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01 ; Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv. 20 s. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Сучасні реалії ставлять значно вищі вимоги до рівня професійної компетентності психологів, а також до їхньої правової компетентності. Адже фахівець у цій галузі під час своєї діяльності має спиратися на принципи гуманності, дотримуватися визначених етичних норм та правил. Це зумовлює актуальність пошуку нових орієнтирів у підготовці майбутніх психологів і вимагає розробки альтернативних напрямків для її вдосконалення. Як наголошують багато дослідників, професійна освіта й формування психолога формується як завдяки інституційно структурованим системам навчання, так і через процеси самоосвіти. У даній статті розкриваються теоретичні аспекти формування правової компетентності майбутніх психологів в контексті їх професійного розвитку; наголошується, що надзвичайна важливість питання формування правової компетентності психологів підтверджується численними науковими дослідженнями та аналізом практичних аспектів їхньої професійної діяльності; доводиться, що високий рівень правової грамотності та компетентності серед спеціалістів у сфері психології не лише сприяє підвищенню їхньої здатності приймати виважені й конструктивні рішення у складних та неоднозначних ситуаціях, але й створює основу для розвитку безпечного, комфортного та підтримуючого освітнього середовища. Визначено провідні аспекти формування правової компетентності психологів, зокрема система знань законодавства, розвиток критичного мислення, здатність оцінювати справедливість існуючих законів і їх відповідність морально-етичним принципам; етичні засади професії та моральні цінності.

Робиться висновок, що формування правової компетентності у майбутніх психологів являє собою складний, багатовимірний і тривалий процес, який вимагає застосування мультидисциплінарного підходу та активної участі студентів у практичній діяльності, що передбачає не лише оволодіння теоретичними знаннями, але й постійне вдосконалення вміння застосовувати їх

у реальних життєвих ситуаціях на основі регулярного оновлення знань про зміни у законодавстві та правових нормах, що дозволяє фахівцям залишатися компетентними та актуальними на ринку праці. Завдяки такому підходу майбутні психологи здатні не лише виконувати свої професійні обов'язки з високою якістю, а й ефективно забезпечувати законні інтереси та права громадян, з якими вони працюють.

Ключові слова: право, правова компетентність, правова культура, психолог, професійна підготовка, етичні норми.

УДК 378.147:004.77:613.7:796

**USE OF DIGITAL PLATFORMS FOR THE FORMATION OF
HEALTH-PRESERVING COMPETENCIES AMONG STUDENTS
MAJORING IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS**

**ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ»**

Яна Топольник

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: yannetkatop@gmail.com
ORCID 0000-0001-7885-9454
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Yana Topolnyk

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: yannetkatop@gmail.com
ORCID 0000-0001-7885-9454
SHEI "Donbas State Pedagogical
University", Ukraine

ABSTRACT

The article addresses the problem of forming health-preserving competencies of students majoring in Physical Culture and Sports through the use of digital educational platforms. The relevance of the study is determined by the transformation of higher education under conditions of digitalization, the need to modernize professional training of future specialists in physical culture and sports, and the growing role of information and communication technologies in maintaining and strengthening human health. It is emphasized that a modern physical and sports education specialist must not only possess traditional methods of organizing motor activity, but also be able to use digital tools for monitoring physical condition, planning training loads, promoting a healthy lifestyle, and organizing safe educational environments.

The purpose of the article is to theoretically substantiate and characterize the didactic potential of digital platforms in the formation of health-preserving competencies of students of Physical Culture and Sports to determine the pedagogical conditions for the effective integration of such platforms into the educational process. The concept and structure of health-preserving competence are clarified, including motivational-value, cognitive, operational-activity and reflexive components. The